

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«МУЗИЧНА МОЗАЙКА»
(початковий, основний та вищий рівні, 7 років навчання)

*«Схвалено для використання в позашкільних навчальних закладах»
(протокол засідання науково-методичної комісії з позашкільної освіти Науково-методичної
ради з питань освіти МОН України, протокол № 3 від 22.12.2017)*

*Паненко Г. Л. – керівник вокально-хорового
колективу «Мозаїка» комунального закладу
Сумський Палац дітей та юнацтва, відмінник
народної освіти України*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Хорове мистецтво є одним із засобів музично-творчого розвитку дітей, яке навчає вокально-хоровим прийомам, формує почуття колективізму і дружби, сприяє гармонійному розвитку особистості, надає естетичного забарвлення духовному життю дитини.

Зміст навчальної програми розроблено з урахуванням положень законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад.

Особливість навчальної програми полягає у поєднанні ансамблевого та хорового співу в академічній манері з рухом та співом під фонограму мінус, а також у використанні хорових творів місцевих авторів.

Навчальна програма «Хорова мозаїка» реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку і орієнтована на вихованців віком від 6 до 17 років.

Мета навчальної програми – формування базових компетентностей вихованців засобами вокально-хорового співу.

Згідно з поставленою метою, основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної – розширення загального, естетичного та музичного кругозору вихованців; ознайомлення з основними поняттями музичної грамоти, академічного вокально-хорового співу;

практичної – оволодіння навичками індивідуального, ансамблевого та хорового співу;

творчої – формування та розвиток: музичної уяви, образного сприйняття музики та емоційне її виконання; музичних, ритмічних, вокальних та акторських здібностей; музично-естетичного смаку; потреби особистості у творчій самореалізації;

соціальної – виховання любові до вокально-хорового мистецтва, громадсько-патріотичних почуттів, моральних якостей особистості; ціннісних орієнтацій в сфері музичного мистецтва; прагнення до створення комфортного, доброзичливого клімату в колективі.

Навчальний матеріал структурований за рівнями та передбачає таку кількість годин:

початковий рівень (2 роки навчання) – 72 год. на рік (2 год./тиждень),
144 год. на рік (4 год./тиждень);

основний рівень (3 роки навчання) – 144 год. на рік (4 год./тиждень);

вищий рівень (2 роки навчання) – 216 год. на рік (6 год./на тиждень).

Програма початкового навчального рівня спрямована на формування у дітей співацької культури, знайомство їх з елементарними поняттями музичної грамоти. На заняттях вихованці початкового навчального рівня опановують первинні вокальні уміння та навички: правила співу, співацьку поставу і дихання, диригентські жести. На початковому навчальному рівні вокальні навички у вихованців формуються й удосконалюються під час опрацювання численних розспівок і поспівок, скоромовок та мелодій вивчених пісень. Синтетичні та творчі форми виконавської діяльності (музично-ритмічні рухи у вигляді крокувань, «вільних» танців і диригування, інсценування та рольове виконання) допомагають дітям молодшого шкільного віку наочно передати своє бачення художнього образу, відчуття настрою, характеру та розвитку вокального твору. На першому і другому роках навчання значна увага приділяється проведенню музичних ігор з метою формування та розвитку музичних та творчих здібностей, уваги, мислення, пам'яті вихованців. На початковому рівні діти вчать співати по нотах найпростіші мелодії в розмірах 2/4, 3/4 з нескладними ритмічними групами.

Навчання за програмою основного рівня передбачає подальше вивчення та відпрацювання вокально-хорових навичок, розвиток творчих здібностей вихованців. Продовжується виховання у дітей любові до музики та прагнення до музичного вдосконалення шляхом створення на занятті творчої, цікавої, психологічно комфортної атмосфери художнього спілкування з музичним мистецтвом; оптимальний із позицій вікової відповідності добір пісенних творів; забезпечення балансу між народною, класичною та сучасною музикою; забезпечення можливостей для успішного вокального розвитку дітей із різним рівнем музичних здібностей. На основному рівні навчання вихованці поглиблюють свої знання з елементарної музичної грамоти; співають із листа мелодії у тональностях до п'яти знаків у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 з хроматизмами, модуляціями та двоголосні й триголосні вправи; виконують ритмічні вправи з використанням пройдених ритмічних груп. У цей час вихованці вдосконалюють вокальну техніку та розвивають артистизм виконання. На основному рівні навчання передбачається підготовка дітей до концертних виступів.

Робота за програмою вищого навчального рівня зорієнтована на удосконалення та розширення вокально-хорових навичок, які вихованці набули в групах основного рівня: оволодіння навичками дихання, набуття співацького вокального тону, вільне ненапружене звукоутворення з ефективним використанням резонаторів.

Значний акцент у змісті навчальної програми приділяється роботі над хоровим репертуаром, звертається особлива увага на виконанні творів *a cappella* в найкращих зразках класичної спадщини, на спів творів різноманітних стилів і

напрямків українських і зарубіжних композиторів. На заняттях вихованці вчать працювати з хоровою партитурою, аналізувати її складні місця, володіти співом канонів і поліфонічних творів.

Основні форми організації навчально-виховної діяльності: індивідуальні, групові, колективні.

Методами опрацювання навчального матеріалу є: словесні (бесіда, розповідь, пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження, ІКТ), практичні (практичні вправи).

Серед провідних видів діяльності на заняттях: сольний, ансамблевий, хоровий спів; спів з елементами пластики та хореографії; музичні ігри; музично-теоретичні бесіди; репетиції по голосових партіях; зведені репетиції.

У змісті навчальної програми передбачено індивідуальну роботу з вихованцями згідно Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 № 651).

Важливим є включення до змісту навчальної програми оздоровчо-рухових вправ: ігор-рухавок, фізкультпауз зі спеціальним комплексом вправ, скерованих на розслаблення м'язів, опорно-рухового апарату, органів та систем, які перебувають у статичному напруженні під час занять.

Рівень знань, умінь і навичок вихованців визначається під час проведення підсумкових занять, концертних виступів, участі у різнопланових масових заходах.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	-	2
2	Вокальні вправи	5	10	15
3	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	36	36
4	Прослуховування музичних творів	3	-	3
5	Основи музичної грамоти	3	2	5
6	Сценічний рух	-	5	5
7	Організаційно-масова робота	-	5	5
8	Підсумок	-	1	1
	Разом	13	59	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. План роботи вокально-хорового колективу. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Особливості хорового співу. Колективна природа хорового співу.

2. Вокальні вправи (15 год.)

Теоретична частина. Співоча постава, дихання, голосовий апарат, висота звуку, регістр. Жести диригента-хормейстера (увага, дихання, вступ та закінчення співу), характер жесту на «legato», «staccato», «non legato», «marcato».

Практична частина. Вправи для розвитку співочого дихання: економний видих на 10, 15; видих на шиплячі приголосні звуки ш, с, пф, кх; вправи на формування голосних звуків, чіткої дикції та артикуляції (спів на склади: мі-ме-ма-мо-му та ін.); вправи на вирівнювання хорового унісону, уміння повторити заданий звук; вправи на формування правильної співочої атаки звуку (м'якої і твердої); вправи на розвиток навичок колективного співу (вступ та закінчення співу разом, спів різновисотних звуків, тримання строю, інтонування тощо). Музична гра «Луна» (ритмічна, мелодійна). Рухова музична гра «Якщо весело живеться».

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (36 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: українські народні пісні «Про Омелька», «Котику сіренький», «Женчичок-бренчичок», «Ой ходить сон», І. Бойко «На зарядку», І. Кириліна «Пісенька», П. Савельєв «Звіробіка», А. Гретрі «Суперечка», Н. Рось «Моя бабуся» та ін.

4. Прослуховування музичних творів (3 год.)

Теоретична частина. Значення музики. Слухання та аналіз вокальних творів (українські народні пісні: «Ой ходить сон», «Котику сіренький» (колискові), «Коноплі» (жартівлива), «Соловєчку» (трудова), «Перстень», «Мак», «Скрипка та бубон» (пісні-ігри) та ін.

5. Основи музичної грамоти (5 год.)

Теоретична частина. Звук, висота звуку, регістр. Метроритм (сильна і слабка долі, такт). Темп. Динаміка.

Практична частина. Вправи на повторення ритмічного малюнка; вправи на відтворення ритмічного малюнка вивченої пісні; спів за рукою диригента вивчених вправ і пісень; спів вправ із динамічними відтінками; вправи на розвиток мелодійного та гармонійного слуху: визначення на слух висоти звуку, кількості (один чи два), напрямку руху мелодії, поступовості чи стрибковості тощо.

6. Сценічний рух (5 год.)

Практична частина. Вправи на сценічний рух, розвиток координації рухів, пластичності. Музичні рухливі ігри: «Яке дзеркальце краще?», «Ой Василю, товаришу», «Пай-рам-пам-пам».

7. Організаційно-масова робота (5 год.)

Практична частина. Участь вокально-хорового колективу у концертах згідно плану масових заходів закладу. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня тощо), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (1 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- елементарні поняття музичної грамоти;
- будову і принцип роботи голосового апарата;
- професійні вимоги до учасника хорового колективу.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- початкові вокально-хорові навички (співацька постава, дихання, звукоутворення, артикуляція);
- початкові навички колективного виконання;
- нескладні музично-ритмічні рухи;
- створений ритмічний акомпанемент до пісні.

Вихованці мають набути досвід:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- сприймання музики та емоційне її виконання.

Початковий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	-	2
2	Вокальні вправи	15	30	45
3	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	60	60
4	Прослуховування музичних творів	5	-	5
5	Основи музичної грамоти	5	5	10
6	Сценічний рух	1	9	10
7	Організаційно-масова робота	-	10	10
8	Підсумок	-	2	2
	Разом	28	116	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи вокально-хорового колективу. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Хоровий спів як вид музичного виконавства.

2. Вокальні вправи (45 год.)

частина. Формування вокально-хорових навичок: співацької постави, дихання, дикції, артикуляції, звукоутворення.

Практична частина. Поспівки та вправи-розспівування за принципом діатонічних і хроматичних секвенцій у висхідному та низхідному русі; спів в унісон; промовляння та спів скоромовок. Вправи для профілактики захворювань дихальної системи та формування правильної постави. Музична гра «Луна» (ритмічна, мелодійна). Рухова музична гра «Якщо весело живеться».

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (60 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: українські народні пісні «Вийшли в поле косарі», «Ой під горою», «Женчичок-бренчичок», «Про Омелька»; М. Балакірев «Колискова пісня», Є. Карпенко «Золоте намисто», І. Бойко «Дощик», «Гноми-вартові», «На зарядку» та ін.

4. Прослуховування музичних творів (5 год.)

Теоретична частина. Типи хорів (однорідні, мішані). Види хорів (одноголосні, двоголосні, триголосні, чотириголосні). Слухання та аналіз хорових творів: українські народні пісні («Ой ходить сон», «Дударіку», «Щедрівочка щедрувала»), Ж. Бізе Хор хлопчиків з опери «Кармен» та ін.

5. Основи музичної грамоти (10 год.)

Теоретична частина. Довгі, короткі, високі та низькі звуки; нота та нотний стан, напрямок мелодії; «legato», «staccato»; характер музики: рішучий, спокійний, лагідний, гумористичний; настрій музики: веселий, сумний.

Практична частина. Сольфеджування з використанням пальцевої системи, спів по нотах нескладних прикладів, відтворення рухами засобів музичної виразності.

6. Сценічний рух (10 год.)

Теоретична частина. Розуміння зв'язків сценічного руху з вокальним мистецтвом.

Практична частина. Розвиток координації рухів, пластичності, створення художнього образу вокального твору. Музичні рухливі ігри: «Яке дзеркальце краще?», «Ой Василю, товаришу», «Пай-рам-пам-пам», «Опа-опа», «Перстень».

7. Організаційно-масова робота (10 год.)

Практична частина. Участь у концертах за планом масових заходів позашкільного закладу, конкурсах і фестивалях. Святкування календарних свят

(День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня тощо), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- довгі, короткі, високі, низькі звуки; ноти в межах першої октави; напрямок мелодії;
- поняття «настрій та характер» пісенного твору;
- типи та види хорів;
- основні рухи та знаки диригента.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- вокально-хорові навички (співацька постава, дихання, звукоутворення, артикуляція);
- спів в унісон та з елементами двоголосся;
- аналіз вокального твору;
- музично-ритмічні рухи.

Вихованці мають набути досвід:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційне її виконання.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Вокально-хорові вправи	10	28	38
3.	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	67	67
4.	Слухання музичних творів	5	-	5
5.	Музична грамота та сольфеджіо	5	5	10
6.	Сценічний рух	-	10	10
7.	Організаційно-масова робота	-	10	10
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	22	122	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Завдання вокально-хорового колективу на наступний навчальний рік. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Місце хорового співу серед основних видів музичного виконавства.

2. Вокально-хорові вправи (38 год.)

Теоретична частина. Голосовий апарат. Види дихання. Ланцюгове дихання. Атака звука.

Практична частина. Вправи-розспівування за принципом діатонічних і хроматичних секвенцій у висхідному та низхідному русі, на різні види та прийоми дихання (легато, стакато); спів м'яким, нефорсованим голосом; вправи на звукоутворення, артикуляцію, дикцію; спів без супроводу; спів нескладних двоголосних прикладів, канонів. Вправи для профілактики захворювань дихальної системи та формування правильної постави.

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (67 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: С. Дяченко «Давайте малювати кола», «Іди, іди, дощику», «Все починається з любові»; Є. Карпенко «Українська ніч», Р. Лісова «Краплинка», «Колискова» на тему французької народної пісні, Р. Паулс «Пять сказочек» та ін. Вокально-хорова робота над піснею (диханням, фразуванням, динамікою, ритмічними особливостями, унісоном, двоголоссям, ансамблем), драматургією та образним змістом.

4. Слухання музичних творів (5 год.)

частина. Пісні для дітей сумських авторів (Є. Карпенко, С. Дяченко, І. Бойко). Особливості та розвиток дитячого голосу. Дискант, сопрано, альт. Слухання та аналіз вокальної музики: фрагменти з дитячих опер Є. Карпенка, пісні І. Бойко «Тут летять роки», «Дятел»; С. Дяченко «Давайте малювати кола», «Балада про двох лицарів», «Іди, іди, дощику» та ін.

5. Музична грамота та сольфеджіо (10 год.)

Теоретична частина. Скрипковий ключ, нотний стан. Знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар. Тональності до 3-х знаків. Тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма). Пауза (ціла, половинна, четвертна, восьма). Розмір 2/4, 3/4, 4/4. Мелодія, акомпанемент, динаміка, темп.

Практична частина. Сольфеджування вивчених прикладів, диригування, ритмічні вправи (простукування ритмічного малюнку знайомої пісні, мелодії у різних розмірах і темпах). Музична гра «Луна».

6. Сценічний рух (10 год.)

Практична частина. Вправи на розвиток координації рухів, пластичності, артистизму у поєднанні зі співом. Створення художнього образу вокального твору.

7. Організаційно-масова робота (10 год.)

Практична частина. Участь вихованців у концертах згідно плану масових заходів позашкільного закладу та конкурсах і фестивалях різного рівня. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Звітний концерт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- розташування нот на нотному стані та їх тривалість;
- тональності до 3-х знаків;
- знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар;
- скрипковий ключ, розмір 2/4, 3/4, 4/4;
- паузи в музиці;
- музичні терміни: мелодія, акомпанемент, легато, стакато, музична фраза, піано, форте, інтервал.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- вокально-хорові навички (співацька постава, дихання, звукоутворення, артикуляція);
- спів в унісон та з елементами двоголосся в діапазоні сі малої – фа другої октави;
- чисту інтонації, вільний подих, наспівність;
- аналіз вокального твору.

Вихованці мають набути досвід:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційне її виконання.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Вокальні навчально-тренувальні вправи	10	25	35
3.	Вокально-технічна робота над	-	70	70

	репертуаром			
4.	Слухання музичних творів	5	-	5
5.	Музична грамота та сольфеджіо	5	5	10
6.	Сценічний рух	-	10	10
7.	Організаційно-масова робота	-	10	10
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	22	122	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Завдання вокально-хорового колективу на наступний навчальний рік. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Особливості вокально-хорового мистецтва.

2. Вокальні навчально-тренувальні вправи (35 год.)

Теоретична частина. Голосовий апарат. Види дихання. Ланцюгове дихання. Атака звуку. Формування голосних звуків і чіткість приголосних. Хорова партитура.

Практична частина. Вправи на закріплення і розвиток вокально-хорових навичок: дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; вправи на розширення співочого діапазону; вправи на вирівнювання, утримання звуку і хорового унісону при співі *a cappella* (*a, o, mormorando*).

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (70 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: С. Дяченко «Весёлая-грустная песенка», «Слухай», «Балада про двох лицарів», «Давайте малювати кола», «Мозаїка», «Все починається з любові»; українські народні пісні «Журавель», «Вийшли в поле косарі», німецька народна пісня «Весёлый паренёк», Луїджі Денца «Фунікулер», В. Моцарт «Ave verum corpus», М. Глінка «Жайворонок» та ін. Вокально-хорова робота над піснею (фразуванням, динамікою, ритмічними особливостями, унісоном, двоголоссям, ансамблем), драматургією та образним змістом; спів у поєднанні з інструментальною фонограмою.

4. Слухання музичних творів (5 год.)

Теоретична частина. Видатні вокалісти минулого і сучасності. Слухання вокальних творів у виконанні Д. Хворостовського, Д. Гнатюка, Н. Матвієнко, Ф. Шаляпіна, Л. Паваротті, І. Мірошніченко та ін.

5. Музична грамота та сольфеджіо (10 год.)

Теоретична частина. Вивчаємо теорію музики: тональності до 3-х знаків, тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма), пауза (ціла, половинна,

четвертна, восьма), інтервал, акорд, розмір 2/4, 3/4, 4/4, такт, тактова риска, мелодія, акомпанемент, динаміка, темп.

Практична частина. Спів: гам до 3-х знаків, інтервалів, тризвуків; по нотах мелодії без попереднього розучування. Сольфеджування вивчених прикладів, диригування.

6. Сценічний рух (10 год.)

Практична частина. Вправи на розвиток координації рухів, пластичності, артистизму у поєднанні зі співом. Створення художнього образу вокального твору.

7. Організаційно-масова робота (10 год.)

Практична частина. Концертна діяльність колективу за планом масових заходів закладу. Участь у міських, обласних, міжрегіональних конкурсах та фестивалях. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- поняття «аранжування» пісні;
- музичні терміни: фразування, інтервал, акорд;
- правила гігієни та охорони голосу.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- спів в унісон та з елементами двоголосся та трьохголосся в діапазоні «сі» малої октави – «фа» другої октави;
- спів у поєднанні з інструментальною фонограмою та з мікрофоном;
- артистично виконувати пісні.

Вихованці мають набути досвіду:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційне її виконання, основам акторського мистецтва.

Основний рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2

2.	Вокальні навчально-тренувальні вправи	5	25	30
3.	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	73	73
4.	Слухання музичних творів	5	-	5
5.	Музична грамота та сольфеджіо	5	5	10
6.	Сценічний рух	-	10	10
7.	Організаційно-масова робота	-	12	12
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	17	127	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Завдання вокально-хорового колективу на наступний навчальний рік. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Охорона дитячого голосу. Вокально-хорове мистецтво як засіб розвитку особистості.

2. Вокальні навчально-тренувальні вправи (30 год.)

Теоретична частина. Голосовий апарат. Види дихання. Ланцюгове дихання. Атака звуку. Формування голосних звуків і чіткість приголосних. Хорова партитура.

Практична частина. Вправи на закріплення і розвиток вокально-хорових навичок: дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; вправи на розширення співочого діапазону; вправи на вирівнювання, утримання звуку і хорового унісону при співі *a cappella* (*a, o, mormorando*); вправи на вивчення прийомів технічного та виразно-художнього виконання (якість звуку, темпові, ритмічні, динамічні відхилення); вправи на розвиток тембральної звучності (для сопрано – на розвиток та якість звучання в головному регістрі, для альтів – м'яке, наповнене звучання в грудному регістрі).

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (73 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: С. Дяченко «Весёлая-грустная песенка», В. Семенов «Звёздная река», В. Тилик «Облітав журавель», Бруно Куле «Помічай на своєму шляху», «Океан» з к-ф «Хористи», І. Бойко «Дятел», М. Глінка «Жайворонок», неаполітанська народна пісня «Santa Lucia» та ін. Вокально-хорова робота над піснею (диханням, фразуванням, динамікою, ритмічними особливостями), драматургією та образним змістом.

4. Слухання музичних творів (5 год.)

Теоретична частина. Історія вокальних стилів. Народна пісня. Класична музика. Романс. Авторська (бардова) пісня. Слухання та аналіз народних, класичних та сучасних пісень: М. Лисенко «По діброві вітер віє», «Садок

вишневий коло хати»; В. А. Моцарт Лакримоза з «Реквієму», М. Березовський «Достойно єсть», Д. Бортнянський «Херувимська пісня», «Да исправится молитва моя», П. Чайковський «Средь шумного бала», Б. Окуджава «Надежды маленькой оркестрик» та ін.

5. Музична грамота та сольфеджіо (10 год.)

Теоретична частина. Вивчення тональностей до 5-ти знаків. Поглиблення знань з теорії музики: тональності до 3-х знаків, тривалості нот (ціла, половинна, четвертна, восьма), пауза (ціла, половинна, четвертна, восьма), інтервал, акорд, розмір 2/4, 3/4, 4/4, такт, тактова риска, мелодія, акомпанемент, динаміка, темп.

Практична частина. Спів гам, інтервалів, акордів, хорових партитур; сольфеджування, диригування.

6. Сценічний рух (10 год.)

Практична частина. Вправи на розвиток координації рухів, пластичності, артистизму у поєднанні зі співом. Створення художнього образу вокального твору.

7. Організаційно-масова робота (12 год.)

Практична частина. Концертна діяльність колективу згідно плану масових заходів позашкільного закладу. Участь у міських, обласних, міжрегіональних, Всеукраїнських, міжнародних конкурсах та фестивалях. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Звітний концерт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- вокальні стилі;
- терміни й теоретичні поняття з музичної грамоти та вокально-хорового співу;
- правила гігієни та охорони голосу.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- вокально-хорові навички;
- спів в унісон та з елементами двоголосся та трьохголосся в діапазоні «сі» малої – «фа» другої октави;
- спів у поєднанні з інструментальною фонограмою та з мікрофоном;
- артистично виконувати пісні.

Вихованці мають набути досвіду:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційного її виконання, основ акторської майстерності.

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Вокально-хорові вправи	5	49	54
3.	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	109	109
4.	Слухання музичних творів	10	-	10
5.	Музична грамота та сольфеджіо	5	10	15
6.	Сценічний рух	-	10	10
7.	Організаційно-масова робота	-	14	14
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	22	194	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи вокально-хорового колективу на навчальний рік. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Розвиток та охорона голосу під час мутації.

2. Вокально-хорові вправи (54 год.)

Теоретична частина. Удосконалення вокально-хорових навичок на дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію. Хорова партитура.

Практична частина. Вправи на закріплення і розвиток вокально-хорових навичок: дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; вправи на розширення співочого діапазону; вправи на вирівнювання, утримання звуку і хорового унісону при співі *a cappella* (*a, o, mormorando*); вправи на вивчення прийомів технічного та виразно художнього виконання (якість звуку, темпові, ритмічні, динамічні відхилення); вправи на розвиток тембральної звучності (для сопрано – на розвиток та якість звучання в головному регістрі, для альтів – м'яке, наповнене звучання в грудному регістрі).

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (109 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: Бруно Куле «Помічай на своєму шляху», «Океан» з к-ф «Хористи», В. Верменич «Польова царівна», Е. Гріг «Захід сонця», М. Махорина «Ave Maria», М. Дунаєвський «Цветные сны», М. Іполітов-Іванов «Благослови, душе моя, Господа», В. Ковтун «Встала весна», Вербицький М. «Отче наш», «Хваліте Господа», Т. Рязанцева «Сумський вальс» та ін.

4. Слухання музичних творів (10 год.)

Теоретична частина. Вокальні стилі. Ансамбль, його види. Аналіз стилю хорового твору. Слухання творів українських та зарубіжних композиторів: Д. Бортнянський «Слава, Єдинородний», «Тріо», «Херувимська»; Л. Дичко «Сонячне коло»; М. Леонтович «Щедрик», «Дударик», «Їхав козак на війноньку»; М. Лисенко «А вже весна», Б. Лятошинський «Туча», Г. Гендель «Dignare», Д. Перголезі «Stabat mater», А. Скарлатті «Прелюдія та фуга» та ін.

5. Музична грамота та сольфеджіо (15 год.)

Теоретична частина. Вивчаємо теорію музики: тональності до 5-х знаків: тривалості нот, паузи; інтервал, акорд, розмір, такт, тактова риска, мелодія, акомпанемент, динаміка, темп.

Практична частина. Спів гам до 5-ти знаків, інтервалів, акордів, канонів, хорових партитур.

6. Сценічний рух (10 год.)

Практична частина. Вправи на розвиток координації рухів, пластичності, артистизму у поєднанні зі співом. Художня інтерпретація вокального твору.

8. Організаційно-масова робота (14 год.)

Практична частина. Участь у концертах навчального закладу, міста, області, міських, обласних, регіональних, Всеукраїнських, міжнародних конкурсах. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня), днів іменинника тощо.

9. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Звітний концерт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- вокальні стилі;
- види ансамблів;
- музичні терміни та застосування їх під час аналізу музичних творів та вокально-хорового співу;
- правила гігієни та охорони голосу;
- основи сценічної культури.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- динамічні та тембральні можливості голосу;
- володіти всіма видами вокально-хорового дихання та технікою співу;
- співати в супроводі та *a cappella*;
- прийоми створення музичного образу засобами хорового виконавства;
- вокально-художню інтонацію та засоби сценічної виразності;
- колективну співпрацю.

Вихованці мають набути досвіду:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційного її виконання, акторської майстерності;
- дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної музичної культури.

Вищий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Вокально-хорові вправи	10	44	54
3.	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	109	109
4.	Слухання музичних творів	10	-	10
5.	Музична грамота та сольфеджіо	5	10	15
6.	Сценічний рух	-	10	10
7.	Організаційно-масова робота	-	14	14
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	27	189	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи вокально-хорового колективу на навчальний рік. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Розвиток та охорона голосу під час мутації.

2. Вокально-хорові вправи (54 год.)

Теоретична частина. Типи дихання. Ланцюгове дихання. Атака звука. Формування голосних звуків і чіткість приголосних. Хорова партитура.

Практична частина. Вправи на закріплення і розвиток вокально-хорових навичок: дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; вправи на розширення співочого діапазону; вправи на вирівнювання, утримання звуку і хорового унісону при співі *a cappella* (*a, o, mormorando*); вправи на вивчення прийомів технічного та виразно-художнього виконання (якість звуку, темпові, ритмічні, динамічні відхилення); вправи на розвиток тембральної звучності (для сопрано – на розвиток та якість звучання в головному регістрі, для альтів – м'яке, наповнене звучання в грудному регістрі).

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (109 год.)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Щедрик»; українські народні пісні «У перетику ходила», «Прилетіла перепілонька», «Мариньонька», «Нова радість стала», «Колядниця»; болгарська народна пісня «Колечко»; М. Маркевич «Сирота»; Ф. Шуберт «Баркарола», «Летний вечер»; М. Вербицький «Отче наш», «Хваліте Господа»; музика невідомого автора IV століття «Alta Trinita beata»; О. Марцинківський «Мова» та ін.

4. Слухання музичних творів (10 год.)

Теоретична частина. Музичні жанри та форми. Аналіз хорового твору. Слухання творів: Д. Бортнянський «Херувимська»; М. Березовський «Хваліте Господа з небес», Л. Дичко «Веснянка», М. Леонтович «Мак», «Летіла зозуля» та ін.

5. Музична грамота та сольфеджіо (15 год.)

Теоретична частина. Вивчаємо теорію музики: тональності до 5-х знаків, тривалості нот, паузи; інтервал, акорд, розмір, такт, тактова риска, мелодія, акомпанемент, динаміка, темп.

Практична частина. Спів гам до 5-ти знаків, інтервалів, акордів.

6. Сценічний рух (10 год.)

Практична частина. Вправи на розвиток координації рухів, пластичності, артистизму у поєднанні зі співом. Художня інтерпретація вокального твору.

8. Організаційно-масова робота (14 год.)

Практична частина. Участь у концертах позашкільного навчального закладу, міста, області, конкурсах різного рівня. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня), днів іменинника тощо.

9. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Звітний концерт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- стиль хорового твору;
- музичні жанри та форми;
- музичні терміни;
- правила гігієни та охорони голосу.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- елементи сценічної культури;
- засоби хорового виконавства у розкритті стилю твору та створенні музичного образу;
- хорову партитуру.

Вихованці мають набути досвіду:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- образного сприйняття музики та емоційне її виконання, акторської майстерності;
- дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної музичної культури.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Обладнання	Кількість/шт.
1	Фортепіано	2
2	Музичний центр	1
3	Підсилювач «Technics»	1
4	Акустична система «Амфітон 50 АС - 022»	2
5	Мікшерський пульта «Maskie»	1
6	Мікрофони з шнурами	5
7	Мікрофонна стойка	2
8	Нотна література	за програмою
9	Наочність з нотної грамоти	1
10	Диски з «мінусовками»	за програмою
11	Кастаньети	2
12	Кастаньети	2
13	Металофон	1
14	Бубонці	1
15	Трикутник	1
16	Піоніка	1
17	Маракаси	2
18	Сценічні костюми	за потребою

ЛІТЕРАТУРА

1. Верховинець В. М. Весняночка / В. М. Верховинець. – К. : Музична Україна, 1989. – 342 с.
2. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі / О. О. Гумінська. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – 104 с.
3. Зими́на А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего школьного возраста / А. Н. Зими́на. – М. : ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
4. Кабалевский Д. Б. Воспитание ума и сердца: кн. для учителя. 2-е изд., испр. и доп. / Д. Б. Кабалевский. – М. : Просвещение, 1984. – 206 с.
5. Ковальчук Т. Українські народні співаночки: практичний посібник для вчителів музики та муз. працівників / Т. Ковальчук. – Дрогобич : Відродження, 1999. – 48 с.
6. Колесса Ф. Шкільний співаник / Ф. Колесса. – К. : Музична Україна, 1991. – 240 с.
7. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України / М. Д. Леонтович. – К. : Муз. Україна, 1989. – 134 с.
8. Лисенко М. Молодощі / М. Лисенко. – К. : Музична Україна, 1990. – 180 с.
9. Лобова О. В. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія та практика: [Монографія] / О. В. Лобова. – Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, 2010. – 516 с.
10. Печерська Е. П. Музичні ігри – осередок виховання дружніх стосунків у колективі / Е. П. Печерська, Т. Полтавцева // Початкова школа. – 2003. – № 5. – С. 24-27.
11. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник / Е. П. Печерська. – К. : Либідь, 2001. – 272 с.
12. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч.-мет. посібник / О. Я. Ростовський. – К. : ІЗМН, 1997. – 248 с.
13. Стулова Г. П. Хоровой класс / Г. П. Стулова. – М. : Просвещение, 1988. – 120 с.
14. Тютюнникова Т. Э. Видеть музыку и танцевать стихи: творческое музицирование, импровизация и законы бытия / Т. Э. Тютюнникова. – М. : 2003. – 264 с.
15. Шуть М. М. Музично-ігрова діяльність молодшого школяра / М. М. Шуть // Розкажіть онуку. – 1999. – №15-16 (серпень). – С. 40, № 19-20. – С. 59.

Додаток 1

РЕПЕРТУАР ПОЧАТКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РІВНЯ

1. Балакіре́в М. «Колискова пісня».
2. Білаш О. «Калачі».
3. Бойко І. «Папужка», «Дощик», «На зарядку», «Гноми-вартові», «Стрибунці».

4. Ведмедеря М. «Дракон».
5. Гретрі А. «Суперечка».
6. Дяченко С. «Один дома», «Веселі старти».
7. Злотник О. «Фарби рідної землі».
8. Карпенко Є. «Загадкова буква» , вокально-хорова сюїта «Золоте намисто».
9. Кириліна І. «Пісенька».
10. Мясков К. «Снігурі».
11. Паулс Р. «Кашалотик».
12. Рось Н. «Моя бабуся».
13. Струве Г. «Пёстрый колпачёк».
14. Савельєв П. «Звіробіка».
15. Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі», «Женчичок-бренчичок», «Про Омелька», «Котику сіренький», «Ой ходить сон», «Ой під горою», «Пішли діти в поле», «Подольночка», «Ой є в лузі калина», «Сіяв мужик просо».
16. Фільц Б. «Жук-жученко».

Додаток 2

РЕПЕРТУАР ОСНОВНОГО НАВЧАЛЬНОГО РІВНЯ

1. Бойко І. «Новорічна».
2. Глінка М. «Жайворонок».
3. Горова Л. «Добрий вечір, добрі люди», «Пісня наша дзвенить», «Дитячі мрії».
4. Гоголін М. «Про мышку в рояле».
5. Гаврик В. «Місяць-чарівник».
6. Данченко Н. «Рідна мова».
7. Дяченко С. «Балада про двох лицарів», «Весняна», «Весёлая-грустная песенка», «Давайте малювати кола», «Мозаїка», «Іди, іди, дощику», «Все починається з любові».
8. Зацепін О. «Ты слышишь, море».
9. Карпенко Є. «Українська ніч».
10. Крижанівський Д. «Рече та стогне Дніпр широкий».
11. Денца Луїджі «Фунікулер».
12. Лісова Р. «Краплинка».
13. Моцарт В.А. «Ave verum corpus».
14. Німецька народна пісня «Весёлый паренёк».
15. Неаполітанська народна пісня «Santa Lucia».
16. Паулс Р. «5 сказочек».
17. Романюк О. «Золотавий вечір».
18. Семенов В. «Звёздная река».
19. Тилик В. «Облітав журавель».
20. Українська народна пісня «Ой ходить сон», «Ой під горою», «Вийшли в поле косарі», «Журавель», «Полинула чечіточка».

21. Французька народна пісня «Колискова».

Додаток 3

РЕПЕРТУАР ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО РІВНЯ

1. Бойко І. «Дятел».
2. Вакарчук С. «Обійми».
3. Верменич В. «Польова царівна», «Світанок».
4. Вербицький М. «Отче наш», «Хваліте Господа».
5. Гріг Е. «Захід сонця».
6. Грецька народна пісня «Колечко».
7. Дунаєвський М. «Цветные сны».
8. Дяченко С. «Слухай».
9. Іполітов-Іванов М. «Благослови, душе моя, Господа».
10. Канон «Dona nobis».
11. Ковтун В. «Встала весна».
12. Краєвський С. «Сядеш у поїзд».
13. Куле Б. «Помічай на своєму шляху», «Океан», з к-ф «Хористи».
14. Кюї Ц. «Весняний ранок».
15. Музика невідомого автора IV століття «Alta Trinita beata».
16. Марцинківський О. «Мова».
17. Маркевич М. «Сирота».
18. Махорина М. «Ave Maria».
19. Петриненко Т. «Господи, помилуй нас».
20. Рибніков О. «Я тебе ніколи не забуду», з рок-опери «Юнона і Авось».
21. Рязанцева Т. «Сумський вальс».
22. Скрипка О. «Країна мрій».
23. Українська народна пісня в обробці М.Леонтовича «Щедрик», «Ой з-за гори кам'яної», «Тиха вода», «Ой сивая зозуленька», «Закувала зозуленька».
24. Українська народна пісня «У перетику ходила», «Маринонька», «Нова радість стала», «Колядниця».
25. Шуберт Ф. «Баркарола», «Летний вечер».